

УДК 355.48

Ю.Ф. Кучеренко, В.М. Гордієнко, О.М. Гузько

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ПОГЛЯДИ НА ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БОРОТЬБИ В СУЧАСНИХ ВІЙНАХ

У статті дається аналіз сучасних війн і розкриваються головні ознаки ведення мережецентричних воєн. Приведена мета і завдання здійснення інформаційної боротьби відповідно до її складових. Показано, що облік розглянутих головних ознак ведення мережецентричних воєн, а також ролі і місця виконання заходів щодо здійснення інформаційної боротьби дозволить в подальшому визначити і провести необхідні зміни організаційно функціональної структури міжвидових угруповань військ, щоб відповідати вимогам ведення воєн майбутнього.

Ключові слова: збройні сили, міжвидові угруповання, сучасні війни, бойові дії, інформація, інформаційна боротьба, мережецентричні війни, автоматизована система військового призначення.

Вступ

Постановка проблеми. Локальні війни, озброєні конфлікти і бойові дії різної інтенсивності, які від-

бувалися в кінці ХХ і на початку ХХІ століття в різних куточках земної кулі свідчать про зростання динамічної зміни обстановки в зоні ведення бойових дій та необхідність жорсткішого виконання вимог щодо

здійснення: стійкого, безперервного, оперативного і прихованого управління різними міжвидовими угрупованнями (МУ) військ при виконанні ними бойових завдань. Виконання даних вимог неможливо без всестороннього удосконалення процесу інформаційно-аналітичного забезпечення військ при підготовці і веденні бойових дій, а також розвитку теорії управління МУ в різних умовах ведення сучасних операцій і пов'язано з необхідністю обробки великих об'ємів різномірної інформації за стислі терміни. Все це потребує широкомасштабного застосування різних сучасних інформаційних технологій і інформаційних засобів і створення перспективних автоматизованих систем військового призначення (АСВП) не тільки для автоматизації процесу управління МУ, але і для завоювання інформаційної переваги над супротивником. Таким чином, сучасні війни все більше і більше набувають ознак мережецентричних війн (МЦВ), при збереженні тенденції посилення інформаційного протистояння між сторонами, які беруть участь у військових конфліктах.

Аналіз літератури. У приведеній літературі [1 – 11] розглядаються питання щодо особливостей локальних війн, основних напрямів будівництва військ і способів їх застосування і управління ними, ведення інформаційних війн, розвитку різних АСВП, але розгляду питань щодо головних ознак ведення МЦВ у взаємозв'язку з впливом інформаційної боротьби (ІБ) на характер їх проведення, в них уваги не приділялося.

Головна мета статті полягає в розгляді сучасних війн та поглядів на місце в них ІБ.

Основна частина

Воєнні конфлікти, що відбувались на початку 21 століття в різних частинах світу з участю військ США, проводились з ознаками ведення МЦВ тому, що в них: здійснювалось широкомасштабне застосування різних інформаційних засобів і систем, для забезпечення інформаційної переваги над противником; проводились масовані удари засобами повітряно-космічного нападу на усю глибину території противника до повного руйнування його військово-політичної системи управління та важливих військових і економічних об'єктів; була відсутня суцільна лінія фронту між військами; частини і підрозділи МУ США, які мали значну перевагу у інформаційно-технічній складовій процесу підготовки і ведення бойових дій намагались уникати безпосереднього контакту з сухопутними військами противника; здійснювалось масоване застосування різних засобів високоточної зброї; відбувалось розширення переліку задач, що виконувались МУ військ (бойовими групами) при застосуванні їх у різноманітних операціях; значно зросла роль у застосуванні розвідувально-інформаційних та розвідувально-ударних систем, що функціонували у реальному масштабі часу; відбува-

лось посилення ваги психологічного впливу (повна деморалізація) на війська противника та воєнно-політичне керівництво держави. Всі ці ознаки ведення сучасних війн супроводжувались виконанням заходів по здійсненню інформаційного впливу на: масову свідомість з метою внесення змін в пізнавально-розумову функцію людей з тим, щоб одержати відповідні зміни в структурі їх поведінки; способи передачі, обробки і збереження інформації, а також на способи її представлення і формування, щоб внести відповідні зміни в структуру та зміст інформації для її знищення, заміни або порушення функціонування різних АСВП противника. Все це робилось з метою нав'язати противнику прийняття бажаних для іншої сторони воєнних, політичних та економічних рішень та знищити його системи державного і воєнного управління. Це свідчить про те, що поступово акцент у сучасних війнах все більше і більше зміщується в інформаційну площину, та приводить до здійснення інтенсивного інформаційного протистояння в межах ведення МЦВ, в яких посилення інформаційного впливу на противника (здійснення психологічного впливу на війська та політичне керівництво держави) та його системи управління, стає не менш важливим за знищення важливіших об'єктів і систем управління противника вогневими засобами ураження під час ведення бойових дій.

Таким чином, вже сьогодні стає зрозумілим, що у сучасному конфлікті (війні), перемагає не тільки той, хто має сучасне озброєння, техніку та професійно підготовлений особовий склад, а той хто може все це з максимальною ефективністю застосовувати, а це означає, що визначальним фактором в одержанні перемоги над противником на сучасному етапі ведення бойових дій є фактор значного зменшення циклу управління МУ військ та їх бойовими засобами.

Оскільки основою управління військами є рішення командира, що виробляється на основі інформації, яка отримується від різних її джерел, то вона є об'єктом боротьби за неї. Хто першим отримує повну і достовірну інформацію про війська противника і його наміри, той буде мати певні переваги над ним. В наш час з бурхливим розвитком засобів радіоелектронної боротьби та нетрадиційного озброєння, широкомасштабним впровадженням у АСВП різних інформаційних технологій, ІБ стала значно жорстокіше, а наслідки від неї стали більш масштабнішими.

У подальшому слід очікувати, що ІБ перейде в площу кіберпростору, а це вже ознаки нового етапу ведення МЦВ, в яких ІБ буде відігравати основну роль. Метою проведення ІБ у сучасних війнах є досягнення інформаційної переваги над військами противника, що характеризується відповідним рівнем в інформуванні своїх військ відносно противника, за рахунок використання більш повної, точної, достовірної та своєчасної інформації про зміну обстановки в зоні конфлікту.

В сучасних війнах постійно здійснюється вдосконалення засобів ведення інформаційної боротьби і в першу чергу інформаційної зброї, яка призначена для боротьби з комп'ютерними мережами і системами управління. До сучасної інформаційної зброї входить сукупність спеціально організованої інформації та інформаційних технологій, що дозволяє цілеспрямовано змінювати, знешкоджувати, копіювати, блокувати інформацію, долати системи захисту, здійснювати дезінформацію, пошкоджувати функціонування носіїв інформації та інформаційно-обчислювальних мереж

В загальному плані ІБ між збройними силами (ЗС) можливо представити як процес виконання відповідного комплексу взаємопов'язаних заходів інформаційного впливу на противника та захисту інформаційної безпеки своєї держави (медіа простору та єдиного інформаційного простору (ЄІП) з управління військами і засобами), що проводяться з метою захоплення та утримання інформаційної переваги над противником при підготовці та під час проведення бойових дій, які проводяться за основними взаємопов'язаними складовими її процесу, що представляють собою: систему інформаційного забезпечення управління військами та зброєю своїх ЗС (СІЗ УВЗ); систему інформаційного впливу на противника (СІВ П); систему захисту від інформаційної протидії противника (СЗ ІПП) (рис. 1).

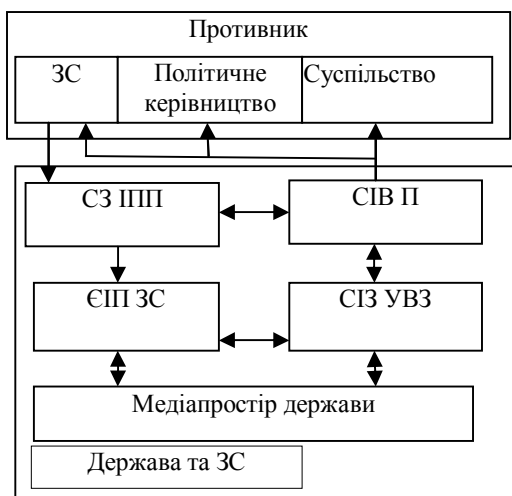

Рис. 1. Складові процесу здійснення ІБ

СІЗ УВЗ забезпечує всебічне використання органами управління відповідних підрозділів МУ ЗС ЄІП і усіх можливостей різних інформаційних засобів, комплексів і АСВП, з метою комплексного застосування всіх вогневих засобів МУ ЗС, що діють по цілям противника. Система виконує заходи щодо: добування інформації про противника; про умови обстановки, що склалися в районі бойових дій та характер розвитку подій; результати проведення операцій; оновлення даних за свої війська; обміну даними між пунктами управління та забезпечення взаємодії між підрозділами МУ ЗС при виконанні

ними поставлених завдань. За рахунок використання ЄІП підрозділи сучасних МУ військ матимуть: більшу мобільність, можливість більш глибокого прогнозування дій противника і відповідно до цього запас часу на проведення певних своїх дій, можливість зосередження у потрібний момент уся вогневу міць своїх бойових засобів і більш високий рівень якості управління, за рахунок роботи спеціального програмного забезпечення, що забезпечує формування візуального відображення обстановки в районі проведення бойових дій на фоні цифрової карти місцевості, постановку завдань підрозділам (бойовим групам) до тактичного рівня включно і управління ними у близькому до реального масштабу часу.

Представлення широких можливостей СІЗ УВЗ МУ ЗС дає їм можливість географічно знаходячись на декількох частинах театру бойових дій (ТБД), або зонах конфлікту (у різних куточках світу) через єдине представлення інформаційної моделі зміни динаміки бойових дій у відповідному районі (близькому до реальному масштабі часу) досягати високого рівня сумісності та взаємодії зусиль своїх підрозділів з ліквідації противника і його бойових засобів за єдиним задумом командира.

СІВ П забезпечує виконання ряду заходів щодо протидії інформаційному забезпеченню управління військами противника за рахунок застосування засобів психологічного та технічного впливу як на свідомість людини так і на функціонування різних інформаційних засобів (комплексів, систем). Дія її направлена в першу чергу на виконання заходів щодо руйнування організаційно-технічної структури систем управління військами та бойовими засобами противника і в друге – на придушення різних джерел інформації, здійснення контролю за медіа простором противника, контроль за інформаційними потоками в телекомунікаційних мережах, здійснення дезінформації на всіх етапах інформаційного забезпечення управління військами та бойовими засобами противника. Вона є основною ударною складовою ІБ при утриманні інформаційної переваги над противником.

Система захисту від інформаційної протидії противника забезпечує виконання ряду заходів щодо захисту ЄІП своїх ЗС, в тому числі і медіа простору держави та різних інформаційних систем (комплексів, засобів) від засобів інформаційного і психологічного впливу противника, з метою блокування їх дії на політично-соціальну, воєнну, економічну сфери діяльності держави. Дія її направлена в першу чергу на збереження ефективності функціонування системи управління військами і бойовими засобами та протидію засобам противника щодо їх впливу на об'єкти психологічного і інформаційного впливу своєї держави.

Дані системи тісно взаємопов'язані між собою. Якісне виконання заходів СІЗ УВЗ своїх збройних сил дозволяє виявити сили і засоби противника та оцінити їх можливості щодо здійснення інформаційної протидії з боку противника та

забезпечити своєчасне нарощування своїх сил і засобів ведення ІБ на відповідних напрямках. Це дозволяє СІВ П нанести йому більш вагомій втрати, що в свою чергу підвищує ефективність роботи СЗ ІПП та послаблює вплив засобів протидії противника на СІЗ УВЗ.

Таким чином комплексне і своєчасне виконання заходів вказаних складових ІБ за єдиним задумом повинно забезпечити здобуття і утримання інформаційної переваги над противником, що є однією з основних цілей при проведенні сучасних війн. До того ІБ при проведенні сучасних війн вимагає від військ, котрі ведуть бойові дії з противником, щоб вони були поєднані ЄІП, що створюється за рахунок об'єднання відповідних інформаційно-технічних засобів розвідки і наведення, виявлення та розпізнавання, а також засобів зв'язку, обробки, передачі даних і розподілу інформації та у своєму організаційно-функціональному плані були максимально адаптовані під вирішення низки різних завдань. Все це потребує внесення негайної зміни у організаційно-функціональну структуру своїх ЗС, до складу яких повинні входити певні за кількістю бойові групи (частини) різного призначення, які утворюють ударну підсистему відповідного МУ, яка б була максимально адаптована під зміну ситуації у районі бойових дій та мала можливості щодо: ефективного виконання покладених на неї бойових завдань; швидкого відновлення боєздатності після зіткнення з противником; реалізації різних варіантів рішення бойових завдань в умовах ведення жорстокого інформаційного протиборства; тісної взаємодії з будь-якими елементами ЗС при виконанні спільних задач.

Висновок

Вивчення деяких головних ознак ведення МЦВ сучасності у взаємозв'язку з посиленням значущості виконання заходів здійснення інформаційної боротьби дають можливість визначити шляхи подальшого розвитку організаційно-функціональної структури ЗС при їх застосуванні у війнах майбутнього.

ВЗГЛЯДИ НА ВЕДЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БОРЬБЫ В СОВРЕМЕННЫХ ВОЙНАХ

Ю.Ф. Кучеренко, В.Н. Гордиенко, О.Н. Гузько

Дается анализ современных войн и раскрываются главные черты сетцентрических войн, одновременно с учетом усиления информационной борьбы при их ведении. Показано, что учет этих вопросов в дальнейшем поможет провести необходимые изменения в организационно-функциональной структуре межвидовых группировок, чтобы соответствовать требованиям ведения будущих войн.

Ключевые слова: вооруженные силы, межвидовые группировки, современная война, боевые действия, информация, информационная борьба, сетцентрические войны, автоматизированная система военного назначения.

VIEWPOINTS ON CONDUCTING INFORMATION STRUGGLE IN THE MODERN WARS

J.F. Kucherenko, V.N. Gorgienko, O.N. Guzko

The article provides the analysis of the modern wars and discloses the main features of the network-centric wars, simultaneously taking into consideration the strengthening of the information struggle during conduction thereof. It is highlighted that taking these issues into account in the future will help to perform the required changes in the organizational-functional structure of the interspecific groups, in order to comply with the requirements for fighting the future wars.

Keywords: military forces, interspecific groups, modern war, hostilities, information, information struggle, network-centric wars, military-oriented automated systems.

Список літератури

1. Раскин А.В. Сетецентрическая война-война информационной цивилизации / А.В. Раскин, В.С. Пеляк // *Зарубежное военное обозрение*. – 2008. – № 4. – С. 73-80.
2. Янов О. Сухопутные войска США: основные направления строительства / О. Янов // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – № 7. – С. 21-27.
3. Демидов Б.О. Элементы методологии обоснования направлений развития и формирования облика перспективной системы вооружения вида вооруженных сил государства / Б.О. Демидов, А.Ф. Величко, О.А. Хмелевская // *Системы управления, навигации та зв'язку*. – К: ДП ЦНДІ НУ, 2010. – № 3(15). – С. 187-194.
4. Краснов А. Роль воздушных средств информационной войны и проблемы борьбы с ними / А. Краснов, К. Кобри // *Зарубежное военное обозрение*. – 1998. – №10. – С. 27-33.
5. Медведев В.К. Сучасна інформаційна війна та її обрис / В.К. Медведев, Ю.Ф. Кучеренко, О.М. Гузько // *Система озброєння і військова техніка*. – Х: ХУПС. – 2008. – № 1(13). – С. 52-54.
6. Алексеев А. Единая система управления объединенными ВВС и ПВО НАТО в Европе / А. Алексеев, В. Владимировский / А. Алексеев, В. Владимировский // *Зарубежное военное обозрение*. – 2000. – № 10. – С. 27-33.
7. Антонов В.М. Комп'ютерні мережі військового призначення / В.М. Антонов, О.Ю. Пермяков. – К.: „МК-Прес”, 2005. – 314 с.
8. Кондратьев А. Реализация концепции «сетцентрической война» в ВВС США / А. Кондратьев // *Зарубежное военное обозрение*. – 2009. – № 5. – С. 44-49.
9. Вильданов М. Организация борьбы с мобильными целями в ВС США / М. Вильданов // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – № 7. – С. 15-19.
10. Корчагин С. Зарубежные концепции ведения нетрадиционных боевых действий в локальных конфликтах / С. Корчагин // *Зарубежное военное обозрение*. – 2007. – Вып. № 8. – С. 3-7.
11. Странніков А.М. Інформаційна боротьба у воєнних конфліктах другої половини ХХ століття / А.М. Странніков // «Альтерпрес», 2006. – 191 с.

Надійшла до редколегії 22.09.2011

Рецензент: д-р техн. наук, проф. Б.О. Демидов, Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.